

Avveckling av Stängselnämnden

Sammanfattning

I betänkandet behandlar utskottet regeringens förslag i proposition 2008/09: 43 Avveckling av Stängselnämnden. Förslaget innebär att Stängselnämnden avvecklas och att dess uppgifter överförs till den myndighet som regeringen bestämmer. Inga motioner har väckts med anledning av propositionen.

Lagändringen föreslås träda i kraft den 1 januari 2009.

Utskottet har inget att erinra mot regeringens förslag om ändring i lagen (1945:119) om stängselskyldighet för järnväg m.m. Utskottet föreslår därför att riksdagen bifaller propositionen.

Innehållsförteckning

Sammanfattning	1
Utskottets förslag till riksdagsbeslut	3
Redogörelse för ärendet	4
Ärendet och dess beredning	4
Bakgrund	4
Propositionens huvudsakliga innehåll	4
Utskottets överväganden	5
Lagförslag	5
Propositionen	5
Utskottets ställningstagande	7
<i>Bilaga 1</i>	
Förteckning över behandlade förslag	8
Propositionen	8
<i>Bilaga 2</i>	
Regeringens lagförslag	9

Utskottets förslag till riksdagsbeslut

Lagförslag

Riksdagen antar regeringens förslag till lag om ändring i lagen (1945:119) om stängselskyldighet för järnväg m.m. Därmed bifaller riksdagen proposition 2008/09:43.

Stockholm den 18 november 2008

På trafikutskottets vägnar

Ibrahim Baylan

Följande ledamöter har deltagit i beslutet: Ibrahim Baylan (s), Jan-Evert Rådström (m), Oskar Öholm (m), Christina Axelsson (s), Lisbeth Grönfeldt Bergman (m), Sven Bergström (c), Nina Larsson (fp), Claes-Göran Brandin (s), Eliza Roszkowska Öberg (m), Annelie Enochson (kd), Sten Bergheden (m), Peter Pedersen (v), Pia Nilsson (s), Ingemar Vänerlöv (kd), Karin Svensson Smith (mp), Lars Mejern Larsson (s) och Désirée Liljevall (s).

Redogörelse för ärendet

Ärendet och dess beredning

I betänkandet behandlas proposition 2008/09:43 Avveckling av Stängselnämnden. Inga följdmotioner har väckts med anledning av ärendet. Regeringens förslag till riksdagsbeslut återges i bilaga 1. Regeringens lagförslag finns i bilaga 2.

En departementspromemoria som arbetats fram inom Näringsdepartementet – Avveckling av Stängselnämnden (Ds 2007:49) – har redovisat förslag till hur Stängselnämnden kan avvecklas och hur dess uppgifter kan föras över till en annan myndighet.

Regeringen har inhämtat Lagrådets yttrande. Lagrådet har inte haft något att invända mot regeringens lagförslag.

Bakgrund

Stängselnämnden inrättades genom lagen (1975:1010) om ändring i lagen (1945:119) om stängselskyldighet för järnväg m.m., för att pröva vissa frågor om stängsel utmed järnväg (prop. 1975:67, bet. TU 1975:14, rskr. 1975:196).

Av lagen om stängselskyldighet för järnväg m.m. framgår bl.a. att i fråga om en järnväg som är avsedd för allmän trafik, beslutar kommun efter samråd med järnvägens innehavare i den mån det är påkallat från allmän synpunkt att stängsel inom kommunens område ska hållas utmed järnvägen till skydd för personer som bor eller uppehåller sig intill denna. I lagen regleras också hur kostnaden för anordnande, tillsyn och underhåll av stängsel ska fördelas. Stängselnämnden ska även pröva frågor om stängselskyldighet föreligger eller hur kostnaderna ska betalas, om kommunen och järnvägens innehavare inte kan enas.

Propositionens huvudsakliga innehåll

I propositionen föreslås ändringar i lagen (1945:119) om stängselskyldighet för järnväg m.m. Förslaget innebär att Stängselnämndens uppgifter överförs till den myndighet som regeringen bestämmer (prövningsmyndigheten). Avsikten är att den myndighet som i framtiden övertar Järnvägsstyrelsens uppgifter som tillsynsmyndighet på järnvägsområdet (Transportstyrelsen) ska vara prövningsmyndighet. Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer ska få meddela föreskrifter om avgifter för prövning av tvister. Prövningsmyndighetens beslut ska få överklagas hos allmän förvaltningsdomstol.

Lagändringarna föreslås träda i kraft den 1 januari 2009.

Utskottets överväganden

Lagförslag

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen antar regeringens lagförslag.

Propositionen

Av propositionen framgår att regeringen föreslår att *Stängselnämnden ska upphöra* och att tvister om stängselskyldighet ska prövas av den myndighet som regeringen bestämmer (prövningsmyndigheten).

Stängselnämnden inrättades därför att det fanns behov av ett fristående organ med uppgift att slita eventuella tvister mellan kommun och innehavare av järnväg i frågor som hängde samman med uppsättningen av stängsel m.m. Det bedömdes vara uteslutet att tvister av detta speciella slag skulle få avgöras av allmän domstol eller fastighetsdomstol (prop. 1975:67 s. 11 och 21). Stängselnämnden har under den tid myndigheten har funnits bara prövat ett ärende i sak, genom ett avgörande den 10 oktober 1977. I övrigt består nämndens verksamhet i praktiken av att lämna information om gällande regler m.m. till berörda aktörer och andra intresserade. Det är tänkbart att vissa tvister kunnat biläggas genom rådgivning från nämndens ordförande, utan att något ärende behövt anhängiggöras.

Eftersom tvister av det slag det handlar om här är så sällsynta, framstår det som lämpligt att prövningen ligger på ett organ som redan har särskild kunnskap på järnvägsområdet. Frågan är emellertid om det fortfarande finns behov av en särskild stängselnämnd eller om en annan myndighet kan ta över nämndens uppgifter.

När Stängselnämnden inrättades fanns ingen fristående inspektionsmyndighet på järnvägsområdet. I detta avseende är läget nu ett annat. Järnvägsstyrelsen – med tillsyn över järnvägs-, tunnelbane- och spårvägssystemen – bildades 2004 bl.a. för att vara ett från infrastrukturförvaltaren och järnvägsföretag fristående regleringsorgan.

Enligt 2 § förordningen (2007:1028) med instruktion för Järnvägsstyrelsen ska myndigheten bl.a. utöva tillsyn och pröva tvister enligt järnvägslagen (2004:519) och järnvägsförordningen (2004:526). Det finns således numera en myndighet på järnvägsområdet som inte själv förvaltar järnvägar. Med hänsyn till Järnvägsstyrelsens särskilda kompetens och att myndigheten redan har att pröva vissa tvister framstår det som lämpligt att Järnvägsstyrelsen tar över Stängselnämndens uppgifter.

Regeringen har beslutat att bilda en ny trafikinspektionsorganisation. Den nya myndighetens namn ska vara Transportstyrelsen och dess kärnverksamhet ska vara normgivning, tillståndsgivning och tillsyn inom transportområdet. Till de verksamheter som då ska föras över till Transportstyrelsen hör verksamheten vid Järnvägsstyrelsen. Att Järnvägsstyrelsens uppgifter i framtiden överförs till den nya transportmyndigheten är inget hinder för att avskaffa Stängselnämnden på det sätt som föreslås i propositionen. Det är emellertid ett skäl till att inte i lagtexten peka ut den myndighet som ska pröva tvisterna. I stället bör det anges att frågorna ska prövas av den myndighet som regeringen bestämmer (prövningsmyndigheten).

När det gäller *kostnader för förfarandet* föreslår regeringen att regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer ska få meddela föreskrifter om avgifter för prövning av tvister.

I fråga om *överklagande* m.m. föreslår regeringen att prövningsmyndighetens beslut enligt lagen om stängselskyldighet för järnväg m.m. ska få överklagas hos allmän förvaltningsdomstol. Prövningstillstånd ska krävas vid överklagande till kammarrätt. Den särskilda bestämmelsen om ny prövning av tidigare avgjorda frågor ska slopas.

Enligt 22 a § förvaltningslagen gäller som allmän regel att beslut av en förvaltningsmyndighet överklagas hos allmän förvaltningsdomstol och att prövningstillstånd krävs vid överklagande till kammarrätten. Det saknas skäl att ha en annan ordning än den som anges i förvaltningslagen. Det kan också anmärkas att detta är den ordning som gäller för Järnvägsstyrelsens beslut vid prövning av tvister enligt 8 kap. 9 § järnvägslagen. Det bör överlämnas till rättstillämpningen att avgöra i vilken mån andra än parterna har rätt att överklaga prövningsmyndighetens beslut i stängseltvister. I detta sammanhang finns emellertid skäl att betona att en sådan rätt att överklaga inte är detsamma som en rätt att anhängiggöra ett ärende i första instans. En förutsättning för att en tvist ska bli föremål för prövning ska fortfarande vara att kommunen och järnvägens innehavare inte kan enas.

I propositionen föreslår regeringen att *ikraftträdande- och övergångsbestämmelser* ska träda i kraft den 1 januari 2009. Äldre bestämmelser ska tillämpas i fråga om ett ärende som handläggs av Stängselnämnden vid ikraftträdandet.

I ett avslutande avsnitt i propositionen redovisas *konsekvenserna av lagförslaget*. Regeringen anser med hänsyn till Stängselnämndens begränsade verksamhet att dess avskaffande inte antas få några beaktansvärda konsekvenser. Att Stängselnämndens uppgifter överförs till Transportstyrelsen kommer sannolikt inte att medföra några särskilda kostnader för den myndigheten. Eventuellt uppkommande kostnadsökningar kommer under alla förhållanden att vara så små att de utan vidare kan finansieras inom ramen för befintliga anslag.

Den föreslagna regleringen kan inte antas medföra någon nämnvärd ökning av antalet stängseltvister. Antalet beslut i första instans kan därför förutsättas bli ytterst få, och detsamma kommer att gälla för antalet överklaganden. Det saknas därför anledning att anta att hanteringen av överklaganden kommer att medföra några beaktansvärda nya kostnader för de allmänna förvaltningsdomstolarna. Några resurser behöver därför inte tillföras domstolarna med anledning av det förslag som finns i denna proposition.

Utskottets ställningstagande

Utskottet har inget att erinra mot regeringens förslag om ändring i lagen (1945:119) om stängselskyldighet för järnväg m.m. Utskottet föreslår därför att riksdagen bifaller propositionen.

BILAGA 1

Förteckning över behandlade förslag

Propositionen

Proposition 2008/09:43 Avveckling av Stängselnämnden:

Riksdagen antar regeringens förslag till lag om ändring i lagen (1945:119) om stängselskyldighet för järnväg m.m.

BILAGA 2

Regeringens lagförslag

Förslag till lag om ändring i lagen (1945:119)
om stängselkyldighet för järnväg m.m.

Härigenom föreskrivs i fråga om lagen (1945:119) om stängselkyldighet för järnväg m.m.¹

dels att 14 § ska upphöra att gälla,

dels att 13 och 15 §§ ska ha följande lydelse,

dels att det i lagen ska införas en ny paragraf, 16 §, av följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

13 §²

Fråga som avses i 11 § tredje stycket eller 12 § prövas av *stängselnämnden*, om kommunen och järnvägens innehavare *ej kunna* enas.

Frågor som avses i 11 § tredje stycket eller 12 § prövas av *den myndighet som regeringen bestämmer (prövningsmyndigheten)*, om kommunen och järnvägens innehavare *inte kan* enas.

Utan hinder av att nämnden avgjort fråga som avses i första stycket får kommunen eller järnvägens innehavare begära att nämnden på nytt skall pröva frågan, om ändrade förhållanden inträtt efter nämndens beslut eller eljest särskild omständighet föranleder att frågan omprövas.

Mot nämndens beslut får talan ej föras.

15 §³

Parterna skola till lika delar ersätta statsverket för stängselnämndens kostnader i visst ärende.

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om avgifter för prövning av tvister enligt 13 §.

¹ Senaste lydelse av 14 § 1988:207.

² Senaste lydelse 1975:1010.

³ Senaste lydelse 1975:1010.

16 §

Beslut enligt denna lag av den prövningsmyndighet som avses i 13 § får överklagas hos allmän förvaltningsdomstol.

Prövningstillstånd krävs vid överklagande till kammarrätten.

-
1. Denna lag träder i kraft den 1 januari 2009.
 2. Äldre bestämmelser tillämpas i fråga om ett ärende som handläggs av Stängselnämnden vid ikraftträdandet.